

Elfiskeundersökningar i norra Klarälven 2022

Pär Gustafsson, Miljöanalysenheten

Under hösten 2022 har Länsstyrelsen Värmland undersökt fiskbeståndet på den ca 30 km långa sträckan mellan Höljes och Vingängsdeltat i norra Klarälven genom elfiske. Huvudsyftet var att undersöka artsammansättningen, antalet fiskar, dess storlek och ev. förändringar i tid och rum, men även att undersöka områden före och efter restaurering samt att utveckla metodiken för båtelfiske i stora vattendrag. Datat som genereras kan även användas för den populationsmodell för laxen i Vänerne/Klar-/Gullspångsälven som SLU arbetar med att ta fram.

Traditionellt vadelfiske genomfördes strandnära och båtelfiske längre ut i älvfåran, både på restaurerade och orestaurerade sträckor under totalt sex dagar. Anledningen till att två metoder användes är att de lämpar sig olika bra i olika typer av älvmiljöer och att de tillsammans ger en bättre bild över både arter och antal. Vadelfiske har inte skett på den här sträckan på nästan tio år, däremot har båtelfisken utförts vid sex tidigare tillfällen, senast 2018. Vadelfisket genomfördes av personal från Länsstyrelsen medan Norges institut för naturforskning (NINA) anlätades för båtelfisket.

På den övre sträckan mellan Höljes och Båtstad dominerades båtelfisket av lugnvattenarter som sik, abborre, gädda och stäm men även harr och öring fångades. På sträckorna från Båtstad och ned till Vingängsdeltat övergår fiskfaunan till mer typiskt strömlevande arter som lax, öring, harr samt bergsimpa och elritsa. Utmärkande var att det fångades ovanligt många

laxungar på den ca fyra km långa och restaurerade sträckan mellan nedströms Båtstadbron till och med den nedre delen av Strängsforsen.

Figur 1. Båtelviske i nedre delen av "Strängsforsen-sträckan". Foto: Länsstyrelsen Värmland

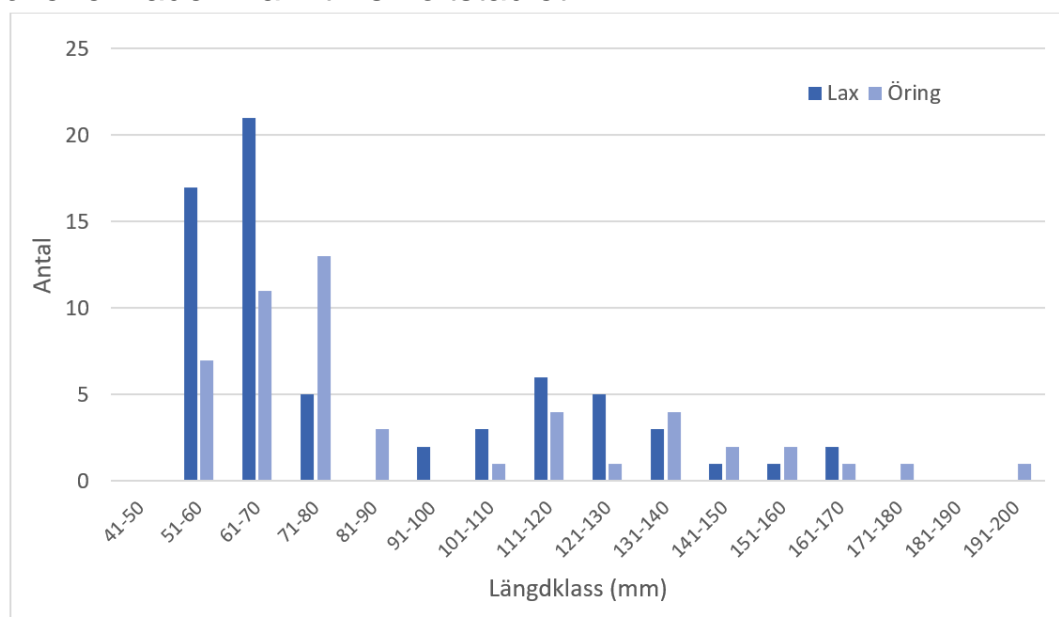
Jämfört med tidigare båtelvisken på samma sträcka och jämfört med båtelviskesträckor längre nedströms var antalet laxungar i år 5–10 ggr fler. Även öring och harrfångsten var relativt god. Längre nedströms var fångsterna mer normala jämfört med tidigare båtelvisken mellan 2011 och 2018. Öringungar fångades även i de nya sidofårar som öppnades upp så sent som i år.

Figur 2. Vänster bild: Laxunge (0+), född och fångad på en av sträckorna som restaurerades sommaren 2021. Höger bild: Laxunge (1+). Foto: Länsstyrelsen Värmland

Eftersom det är länge sedan vadefiske genomfördes i huvudfåran och placeringen av elfiskelokalerna skiljer sig åt är

det inte helt enkelt att jämföra då och nu. Men om man jämför det som går, till exempel medeltätheten från alla elfisken som genomförts under perioden 2000 till 2013 på liknande lokaler med årets medeltäthet så har antalet laxungar ökat från ca 1,6 till 5,3/100m². I förhållande till jämförelsevärden från mer kända laxälvar i norra Sverige ligger Klarälven fortfarande en bit bakom, men närmar sig. Särskilt höga var tätheterna på de sträckor där även båtelfisket visade högre fångster. En jämförelse av medellängden hos öring- och laxungar mellan perioden 2000–2013 och årets fiske visar att medelstorleken hos årsungarna har ökat. En större storlek vid tidig ålder kan vara mycket viktigt för överlevnaden fram till smoltstadiet.

Figur 3. Längdfrekvensdiagram för lax och öring fångade under vadelfiske 2022. De olika "pucklarna" motsvarar olika årsklasser (0+, 1+ och 2+), figuren visar även att 0+ öring som regel var något längre än 0+ lax.

Trots något besvärliga fiskeförhållanden med både högt och lågt vattenstånd och tidvis mulet väder var alltså fångsten av framför allt lax- och öringungar relativt hög jämfört med tidigare år. En stor anledning till detta är att antalet upptransporterade lekfiskar från fällan i Forshaga varit ca 2,5 gånger fler de senaste två åren jämfört med tidigare, vilket ju i teorin ska ge mer småfisk. Samtidigt uppstår sällan ett linjärt samband mellan antalet lekfisk ett år och täthet av ungar under påföljande år om inte miljön där de ska leka och växa upp finns och fungerar. Även om det är för tidigt att dra stora växlar av restaureringarna som gjorts de senaste två åren är det ändå kul och ett intressant faktum att årsungar finns på den långa Strängsforsensträckan, som restaurerades så sent som 2021. Detta innebär alltså att

lekfisken hittade till de restaurerade områdena redan hösten efter åtgärd, valde att leka där och med lyckat resultat. Dessutom verkar yngel från tidigare års lek antingen ha stannat kvar eller direkt koloniserat sträckan som uppväxtområde.

Figur 4. Vadelfiske i huvudfårans strandnära områden. Foto: Länsstyrelsen Värmland

Planen är att under de närmaste åren följa utvecklingen genom regelbundna vad- och båtelfisken, både på de restaurerade sträckorna från 2021, de som restaurerades i år och de som kommer restaureras framöver och inte. Datat från årets undersökningar kommer att analyseras mer utförligt under vintern och presenteras i en rapport.

Länk till en kort film om båtelfisket som NINA gjorde i samband med årets undersökningar: <https://blogg.forskning.no/blogg-ferskvannsbloggen/har-laksen-det-bedre-etter-restaureringen-av-klaralven/2095308>

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post varmland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, eller ring vår växel 010-224 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/varmland.